

Polska wieś 2012



*Foundation for the Development
of Polish Agriculture*

*Fundacja na Rzecz Rozwoju
Polskiego Rolnictwa*

Polska wieś 2012

RAPORT O STANIE WSI

pod redakcją naukową
Jerzego Wilkina i Iwony Nurzyńskiej



Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR
Warszawa 2012

Zespół autorów: Artur Bołtromiuk, Barbara Fedyszak-Radziejowska,
Izaskaw Frenkel, Iwona Nurzyńska, Krzysztof Pankowski, Walenty Poczta,
Monika Stanny, Krystyna Szafraniec, Jerzy Wilkin

Projekt okładki: Katarzyna Juras

Redakcja i korekta: Bogdan Baran

ISBN 978-83-7383-572-6

Copyright © by Fundacja na rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa (FDPA),
Warszawa 2012

Wszelkie prawa zastrzeżone. Żadna część tego opracowania nie może być
kopiowana, powielana lub rozpowszechniana bez uprzedniej pisemnej zgody
FDPA.

Zdjęcie na pierwszej stronie okładki © Mariusz Szczygieł / Fotolia.com

Prezentowane w raporcie stanowiska merytoryczne wyrażają poglądy
autorów i nie muszą być zbieżne z oficjalnym stanowiskiem FDPA.

Angielska wersja raportu zostanie opublikowana na stronie internetowej
FDPA: www.fdpa.org.pl



*Foundation for the Development
of Polish Agriculture*
*Fundacja na Rzecz Rozwoju
Polskiego Rolnictwa*

Fundacja na rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa
ul Gombrowicza 19, 01-682 Warszawa
www.fdpa.org.pl; e-mail: fdpa@fdpa.org.pl

Publikacja wydana na zamówienie FDPA przez
Wydawnictwo Naukowe Scholar
ul. Krakowskie Przedmieście 62
00-322 Warszawa
www.scholar.com.pl; e-mail: info@scholar.com.pl
Druk i oprawa: Wrocławska Drukarnia Naukowa PAN

Spis treści

Wstęp	7
Polska wieś 2012 – główne tendencje, zjawiska i problemy. Synteza raportu – Jerzy Wilkin	9
Rozdział 1. Ludność wiejska – Iżaslav Frenkel	15
1.1. Tendencje zmian liczby ludności na obszarach wiejskich	15
1.2. Zatrudnienie	24
1.3. Bezrobocie na wsi	29
Podsumowanie	32
Rozdział 2. Przemiany w rolnictwie ze szczególnym uwzględnieniem przemian strukturalnych – Walenty Pocza	65
2.1. Rolnictwo w gospodarce narodowej	66
2.2. Potencjał produkcyjny	67
2.3. Przemiany strukturalne	71
2.4. Produkcja, dochody i produktywność rolnictwa	91
Podsumowanie	98
Rozdział 3. Społeczności wiejskie: ewolucyjne zmiany, zrównoważony rozwój – Barbara Fedyszak-Radziejowska ..	101
3.1. Wieś i rolnictwo nie tylko w liczbach	102
3.2. Kapitał społeczny – trudny proces rewitalizacji	117
Podsumowanie	123
Rozdział 4. Rozwój gospodarczy wsi a stan środowiska naturalnego – współzależności, konflikty i oddziaływania polityki – Artur Boltromiuk	125
4.1. Rolnicze gospodarowanie zasobami środowiska i jego implikacje ..	127
4.2. Działalność pozarolnicza na chronionych obszarach wiejskich ..	136
Podsumowanie	146

Rozdział 5. Społeczno-ekonomiczne zróżnicowanie	
obszarów wiejskich – <i>Monika Stanny</i>	149
5.1. Rozwój obszarów wiejskich jako kategoria analityczna rozwoju społeczno-gospodarczego	150
5.2. Wskaźniki efektów społeczno-gospodarczych rozwoju obszarów wiejskich	151
5.3. Poziom rozwoju społeczno-gospodarczego obszarów wiejskich – obraz syntetyczny	162
Podsumowanie	172
Rozdział 6. Syntetyczny obraz krajowej i unijnej polityki	
wobec obszarów wiejskich – <i>Iwona Nurzyńska</i>	175
6.1. Polityka wobec obszarów wiejskich w dokumentach strategicznych	177
6.2. Wymiar finansowo-instytucjonalny polityki rozwoju obszarów wiejskich po akcesji	182
6.3. Wymiar rzeczowy polityki wobec obszarów wiejskich po akcesji do UE	194
6.4. Efekty polityki wobec obszarów wiejskich w ocenie mieszkańców wsi	200
Podsumowanie	200
Rozdział 7. Szanse życiowe wiejskiej młodzieży – <i>Krystyna Szafraniec</i>	203
7.1. Wieś jako środowisko życia młodzieży – zmiany demograficzne i społeczne oraz zmiany materialnych warunków życia	204
7.2. Jacy są i kim chcą być młodzi mieszkańcy wsi?	208
7.3. Szanse edukacyjne a szanse życiowe wiejskiej młodzieży	213
7.4. Przyszłość obszarów wiejskich z perspektywy rozstrzygnięć życiowych młodego pokolenia	216
Rozdział 8. Poglądy, sympatie i wybory polityczne	
mieszkańców wsi – <i>Krzysztof Pankowski</i>	219
8.1. Poglądy mieszkańców wsi na wybrane kwestie światopoglądowe i społeczno-polityczne	220
8.2. Postrzeganie przynależności do Unii Europejskiej	226
8.3. Poczucie reprezentacji i sympatie partyjne mieszkańców wsi	229
8.4. Stosunek do uczestnictwa w wyborach i frekwencja wyborcza na wsi	234
8.5. Geografia wyborcza – jak głosowali mieszkańcy wsi w wyborach parlamentarnych w 2011 roku	238
Podsumowanie	243